

Nr 2041

av herr Fälldin m. fl.

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:136 om förskoleverksamhetens utbyggnad och organisation.

Den allmänna utvecklingen har på ett genomgripande sätt förändrat barnens situation i samhället. Samtidigt som välståndsutvecklingen inneburit betydande materiella framsteg har barnens miljö i vissa avseenden försämrats, t. ex. i fråga om möjligheter till naturliga kontakter med vuxenvärlden. Arbetslivet har förändrats och den traditionella flergenerationsfamiljen ersatts med små kärnfamiljer. Den förändrade situationen beror i stor utsträckning på urbaniseringen och omfattande befolkningsomflyttningar. Barnens möjlighet att få kontakt med båda föräldrarnas yrkesarbete har försämrats genom att arbetsprocessen flyttats utanför hemmet och självhushållningen försvunnit. Barnens behov av denna kontakt med arbetslivet måste numera tillgodoses på annat sätt än genom egna upplevelser.

De förändrade familjeförhållandena och urbaniseringen försvårar också många barns möjlighet att få kontakt med andra barn. Nya sociala och kulturella förhållanden leder ofta till att barn inte får kontakt utanför den egna gruppen. Nya klyftor håller på att växa fram i samhället, innebärande att barn isoleras.

De senaste årtiondenas skolreformer har visat sig otillräckliga för att kompensera tidigt uppkomna utbildningsmässiga och sociala handikapp och förhindra uppkomsten av nya klasskillnader i samhället. Detta har sin grund i att barnen när de börjar skolan är starkt präglade av sin uppväxtmiljö. De skillnader som uppstått i barnens förutsättningar att fungera i skola och samhälle kan inte utjämnas enbart med skolans hjälp.

I en centermotion till 1964 års riksdag angående förskolan hävdades vikten av en förskoleverksamhet omfattande alla barn. Därigenom skulle alla barn kunna tillgodogöra sig den stimulans som förskoleverksamheten innebär. Särskilt viktigt är att nå barn som av olika orsaker kan bli isolerade, t. ex. genom handikapp av olika slag och det förhållandet att de är invandrarbarn eller glesbygdsbarn. Centerpartiet har funnit anledning att vid en rad tillfällen återkomma med krav i den riktningen.

I anledning av denna motion begärde riksdagen 1964 att en utredning med skyndsamhet skulle utreda frågan om förskoleverksamhetens mål och innehåll. Fyra år därefter tillsattes den särskilda utredning vars förslag propositionen bygger på. Först nio år efter riksdagens begäran om utredning framläggs nu ett regeringsförslag för riksdagen att ta ställning till. Propositionen inrymmer inte något förslag om hur kostnaderna för förskoleverksamheten skall fördelas mellan stat och kommun. Förutsättningarna för en fortsatt förskoleutbyggnad är därmed inte klarlagda.

Riksdagen bereds vidare inte möjlighet att ta ställning till väsentliga frågor av kvalitativ art, t. ex. förskoleverksamhetens pedagogiska uppläggning, personalens utbildning och personaltäthet. Det är otillfredsställande att propositionen på väsentliga punkter hänvisar till pågående eller kommande utredningsarbete.

Förskoleverksamheten har expanderat kraftigt under det senaste årtiondet. Tillgången på förskoleplatser motsvarar emellertid inte ännu tillnärmelsevis efterfrågan. I synnerhet om man tar i beaktande reformverksamheten i övrigt på det socialpolitiska och det utbildningspolitiska fältet är bristen på insatser för förskolebarnen markant.

Ambitionerna att bl. a. med förskolans hjälp skapa goda uppväxtförhållanden för alla barn har alltför länge fått stå tillbaka för andra önskemål. Förskoleverksamheten måste nu få en kvalitativ och kvantitativ utbyggnad som står i överensstämmelse med den ökade medvetenheten om att strävandena att skapa jämlika möjligheter måste ta sin början i barnens uppväxtvillkor.

Förskolan framhålls ofta som ett medel att stödja barnens positiva utveckling. En utbyggd förskoleverksamhet betraktas också som väsentlig för att motverka de negativa effekterna av bristfälliga uppväxtmiljöer. Förskolan kan emellertid i flertalet fall inte kompensera missförhållanden av sådant slag. Tvärtom måste det kraftigt understrykas att det som i första hand skall angripas är de förhållanden som leder till att barn växer upp i bristfälliga miljöer. Framför allt är det angeläget att barnens situation uppmärksammas mer och på ett avgörande sätt får inverka på samhällsutvecklingen, t. ex. i fråga om utformningen av boendemiljöerna och förhållandena inom arbetslivet.

Förskolan och familjen

Det är nödvändigt att med samlade åtgärder förändra samhället i riktning mot ett ökat hänsynstagande till mänskliga behov och förutsättningar. Stor omsorg måste ägnas värdet av ett fungerande samspel människor emellan, både inom och utom familjens ram. I detta sammanhang vill vi erinra om den ökade valfrihet centerpartiet vill ge föräldrar till små barn att ordna lämpliga uppväxtmiljöer för barnen genom införande av ett vårdnadsbidrag.

Genom att ge barnen ökad tillgång till varaktiga kontakter med andra barn och med vuxna blir förskolan ett stöd för den lilla kärnfamiljen. Som stöd och komplement till föräldrarna skall förskolan vidga familjens möjlighet att även i framtiden utgöra en trygghetsfaktor i både barns och vuxnas liv. Barnen skall i förskolan också få möjligheter till samvaro med den äldre vuxengenerationen och barn i lågstadieåldrar.

Föräldrarna har självfallet huvudansvaret för barnens fostran. Det är väsentligt att ett förtroendefullt samarbete utvecklas mellan föräldrar och förskola.

Många föräldrar uppfattar sin situation som svår. De förändrade samhällsförhållandena gör att de kan ha dålig kontakt med barnens värld

och de krav och förväntningar som existerar där. Det finns en risk att osäkra föräldrar lastar över stora delar av sitt ansvar på förskola, skola eller andra samhällseliga organ. En sådan utveckling drabbar ytterst barnen. Samhället bör därför hjälpa föräldrarna klara sin uppgift att ge barnen trygghet och stimulans. En brett upplagd försöksverksamhet med föräldrautbildning bör därför snarast inledas.

Förskolans innehåll

Förskolan skall ge barnen tillgång till en utvecklande miljö och ge den stimulans som kontakt med andra barn från olika hemmiljöer innebär. Det gäller inte minst barn med fysiska och psykiska handikapp, syskonlösa barn, barn från kontaktfattig tillvaro, barn med kontaktsvårigheter och invandrabarn med språksvårigheter. Genom förskolans verksamhet bör barnen lära sig ta hänsyn och visa tolerans gentemot varandra. Tendenser till kulturell och social isolering måste motverkas.

Barn behöver ro att utvecklas i sin egen takt och få umgås med andra än jämnåriga. En förskola uppbyggd i huvudsak efter syskongrupsprincipen kan tillgodose dessa behov samtidigt som den på ett naturligt sätt ansluter sig till barns uppväxtförhållanden i den traditionella storfamiljen. En förutsättning för detta är att sociala och pedagogiska aspekter integreras.

Förskolan bör praktiskt utformas så, att åldersuppdelning eller andra former av uppdelning undviks. En anpassning bör ske till den lokala barngruppens sammansättning, bl. a. för att inte etablerade kontakter skall brytas. Deltidsförskolan bör av dessa skäl integreras med övrig förskoleverksamhet. Det är naturligt att man i förskoleverksamheten tar fasta på de erfarenheter barn från olika miljöer har. Barn med olika social bakgrund måste få vara tillsammans.

Som framgår av propositionen skall den allmänna målsättningen för förskolan ses i förening med bl. a. förslag från barnstugeutredningen och innehållet i utredningsbilagor som skall tjäna som provisoriskt ämnesinnehåll tills vidare. Den allmänna målsättningen sägs utgöra en ram inom vilken konkret verksamhet med bestämd viljeinriktning skall utformas. I propositionen föreslås att en arbetsplan för verksamheten skall upprättas, som anger lämpliga ämnen och hur de skall behandlas och som skall vägleda förskolans personal och dessutom verka utvecklande på lågstadiets arbetsformer. Som framgår av propositionens redogörelse är dessa frågor som berör verksamhetens innehåll av stor vikt. Inte minst väsentlig är frågan om förskoleverksamhetens anknytning till och inverkan på lågstadiets arbetsformer och på vilket sätt detta skall förverkligas. Det måste dessutom vara angeläget att låta lågstadiet anpassas till förskolan. Riksdagen bör beredas tillfälle att snarast möjligt ta ställning till förslag om allmänna målsättningar för den fortsatta verksamheten med avseende på de frågor som här berörts.

Förskolans omfattning

En för barnen frivillig förskola kan genom olika stimulansåtgärder bli en förskola med högt deltagande. En del barn kommer emellertid inte att nås av förskoleverksamheten. Även ett procentuellt ringa bortfall måste ses som en allvarlig brist i en förskoleutbyggnad som syftar till att gagna alla barn och inte minst dem som har de förhållandevis sämsta förutsättningarna. Ett bortfall kan förväntas bli störst just bland barn som på olika sätt har det största behovet. En förskola som inte når alla barn innebär därför en risk för konserverande eller förstärkande av olikheter i barnens utvecklingsbetingelser.

Kravet på att förskoleverksamheten skall få en sådan omfattning att den når alla barn före skolstarten bygger framför allt på en strävan att skapa jämlika möjligheter för barnen i skolan och samhällslivet. Förskoleverksamheten bör därför få en sådan omfattning och utformning att varje barns rätt till förskola tryggas oavsett sociala, ekonomiska, geografiska, språkliga eller andra hinder.

Propositionens förslag om en allmän förskola för sexåringarna bygger på frivillig medverkan från barnens sida. För att främja ett högt deltagande föreslås det ankomma på kommunerna att bedriva uppsökande verksamhet om barnen uteblir. Föräldrarna skall därvid informeras, eventuellt påvisas andra möjligheter som främjar barnens utveckling. Om så är nödvändigt med tanke på uppväxtförhållandena kan åtgärder med stöd av barnavårdslagen tillgripas. Uppsökande verksamhet av detta slag kan utan tvivel komma att uppfattas negativt och förstärka eventuell tveksamhet och skepsis på föräldrahåll gentemot förskoleverksamheten. Föräldrar uppfattar sig lätt utpekade som försumliga, om de blir föremål för uppsökande verksamhet till följd av att barnen inte deltar i förskoleverksamheten. Den avgörande invändningen är emellertid att barn som är i stort behov av förskola, t. ex. glesbygdsbarn, invandrarbarn och barn från stimulansfattiga miljöer, riskerar att i praktiken inte få del av förskoleverksamheten. Det är denna grupp som förskolereformen i första hand bör ta sikte på.

Grunden i utbildningssystemet skall utgöras av en obligatorisk deltidsförskola för alla sexåringar. Vi förutsätter att förskolans utveckling kommer att leda fram till detta förhållande. Det nu föreliggande förslaget att kommunerna åläggs att ställa förskoleplats till alla sexåringars förfogande är ett värdefullt steg på vägen mot detta mål.

Barn som har särskilda behov av ett socialt och pedagogiskt stöd skall prioriteras när det gäller utbyggnaden av förskola för barn under sex år, vilket måste ske genom en kartläggning av det reella behovet av förskoleverksamhet. På olika sätt bör intresset stimuleras för att barn som är i behov av förskoleverksamhet skall komma till förskolan. Invandrarbarnen bör t. ex. kunna erbjudas tillsyn och språkträning i förskolan samtidigt som föräldrarna får undervisning på sitt håll.

I förskolelagen skall klart anges att barn som har särskilda behov och barn som vistas på sjukhus, barnhem eller annan anstalt skall beredas

förskoleplats eller få tillfälle att delta i verksamhet motsvarande förskola.

För att förskoleverksamheten skall bli meningsfull för barnen och bli en fast punkt i vardagsrutinen måste den ha en viss omfattning och återkomma regelbundet. För deltidsförskolans del har erfarenheten visat att en rimlig avvägning bör vara en verksamhet på i princip ca 15 timmar per vecka. Med hänsyn till de lokala förhållandena, och framför allt i fråga om utpräglade glesbygder, måste deltidsförskolan även kunna omfatta ett lägre timtal per vecka. Blir det fråga om en nedskärning med flera timmar i deltidsförskolan för sexåringarna bör barnen kompenseras genom att erbjudas förskoleplats ett år tidigare.

Där reseavstånden för barnen är långa bör deltidsförskolan organiseras så, att verksamheten koncentreras till ett färre antal veckodagar. I den praktiska utformningen är närheten till förskolan av avgörande betydelse. Förskolebuss är en lösning som kan utnyttjas då avstånden annars kan bedömas bli alltför påfrestande för barnen. Glesbygdsbarnen måste garanteras likvärdig tillgång till en för barnen meningsfull förskoleverksamhet.

Då kommunerna släpar långt efter i utbyggnadstakten i förhållande till behovet, måste heltids- eller deltidsförskolan byggas ut samtidigt. Kommunerna måste i en helt annan utsträckning än hittills prioritera förskoleutbyggnaden och upprätta stabila utbyggnadsplaner. Behovet av heltidsplatser i förskola är mycket stort och en snabb utbyggnad är angelägen. Barnets och föräldrarnas bästa måste också i vad gäller behovet av en kraftigt utbyggd heltidsverksamhet ställas i förgrunden för utbyggnadsplaneringen.

Resurser

En snabb utbyggnad av förskolan är angelägen. En sådan utbyggnad får emellertid inte enbart vara av kvantitativ natur. Om förskolan skall kunna fylla den viktiga funktion som är avsedd, måste det kvalitativa innehållet i förskolan skjutas i förgrunden. Den kvantitativa utbyggnaden av förskolan måste konsekvent följas upp på resurssidan för att trygga förskolans pedagogiska och sociala funktioner.

Syskongrupperna föreslogs av barnstugeutredningen omfatta högst 20 barn utan överinskrivning. Stark kritik har på denna punkt riktats mot utredningen av en lång rad remissorgan. För att förskoleverksamheten skall vara meningsfylld för barnen och inte enbart fylla förvaringsbehov kan grupperna givetvis inte få vara alltför stora. För närvarande är skolan föremål för en intensiv debatt där en central punkt är de alltmer utbredda kraven på mindre grupper. För förskolans del måste därutöver med än större tyngd gälla behovet av närhet till barnens hem och en förankring i ett socialt sammanhang i boendemiljön. Propositionen innebär att t. o. m. större grupper än barnstugeutredningen angivit som maximum skall tillåtas genom överinskrivning. I vissa fall kan gruppansättning, lokalutformning och personaltillgång motivera överinskrivning.

För att en pedagogisk verksamhet skall kunna bedrivas är det

nödvändigt att syskongrupperna omfattar högst 15 barn. Därutöver bör överinskrivning kunna förekomma. En förutsättning för denna grupp-norm måste vara att syskongruppen omfattar färre barn då integrationen av barn med särskilda behov påkallar detta eller personalförstärkning sker. Även i vad gäller deltidssysselsättning är det angeläget att personaltät-heten anpassas till barngruppens behov.

I propositionen understryks personalresursernas avgörande betydelse för förskoleverksamhetens innehåll och kvalitet och att resurser ställs till förfogande för lokal pedagogisk rådgivning. Det är anmärkningsvärt att propositionen inte innebär några förslag till förbättringar i dessa avseenden. Förbättringar skall enbart ske i den takt som medges av att de knappa ekonomiska resurserna ökar och tillgången på personal växer. Medhjälpare till deltidssysselsättningen får förverkligas allteftersom detta befinns möjligt. Först på relativt lång sikt förutsätts kommunerna komma att anställa pedagogkonsulenter. Behovet av medhjälpare i deltidssysselsättningen och pedagogkonsulenter är påtagligt. Vidare är det nödvändigt att bygga ut utbildningskapaciteten i fråga om såväl grundut-bildning som fortbildning. Vilka personalresurser som skall prioriteras och hur utbildningsbehoven skall tillgodoses kan inte preciseras utan närmare överväganden. Det är angeläget att riksdagen snarast bereds tillfälle att ta ställning till en samlad plan för hur tillgången på personalresurser snabbt skall förbättras. Tankegångarna om att en förskolereform skall genomföras som samtidigt ger utrymme för pedago-gisk verksamhet och en kraftig kvantitativ expansion utan några påtagliga resursförstärkningar låter sig knappast förenas med varandra.

Stora krav kommer att ställas på förskolans personal. Förskollärarnas utbildning måste självfallet ta fasta på de nya krav som ställs på förskolan, och i fortbildningen måste förskolans utveckling följas upp. Den etiska fostran av barnen i förskolan är viktig. Den skall ske enligt de principer för religionsundervisningen som finns fastlagda för grundskolan. Läro-planen för förskollärarutbildning måste självfallet innehålla en motsvaran-de religionsundervisning. I utbildningen av all personal måste ingå moment som syftar till att öka förutsättningarna för samarbete. Förskolans personal måste aktivt söka ge barnen kontakt med samhället utanför förskolan och genom kontakt med föräldrarna ge dessa stöd.

Det är nödvändigt att förskolan har tillgång till specialhjälp av olika slag. Ett nära samarbete med barnavårdscentralerna är naturligt, och dessa bör ges resurser att bistå förskolan med hälso- och sjukvårdsinsat-ser. Specialhjälp behövs även inom förskolan för att stimulera personalen att lära sig hjälpa det enskilda barnet. Sådant stöd till personalen kan omfatta såväl pedagogiska som sociala frågor.

Samarbetsformer och huvudmannaskap

Förskolan måste i sig förena både sociala och pedagogiska funktioner. För att dessa dubbla funktioner skall kunna sammanvägas i den praktiska verksamheten är det nödvändigt att utnyttja de erfarenheter och resurser

som finns tillgängliga inom den sociala och pedagogiska sektorn. För framtiden måste garantier skapas för att det pågående utvecklingsarbetet på det socialpolitiska och det utbildningspolitiska fältet kommer förskolan till godo. Ett utvidgat samarbete mellan de sociala och pedagogiska sektorerna är viktigt också för äldre elever. Inte minst på det primärkommunala planet är en sådan samverkan synnerligen värdefull för att åtgärder för barnen skall kunna sättas in utifrån en helhetssyn på deras situation. Skolöverstyrelsen och socialstyrelsen bör i samarbete med Kommunförbundet utarbeta anvisningar för denna samverkan.

I många fall står uppenbara fördelar att vinna i en integration av förskola och lågstadium. Särskilt i utpräglade glesbygder kan en integration möjliggöra en behövlig decentralisering, så att rescavståndet för barnen kan nedbringas. En integration kan också ge värdefulla erfarenheter om möjligheten att införa ett mindre strikt åldersuppdelat lågstadium.

Inte minst för sexåringar har förskolan en viktig skolförberedande funktion. En utveckling av förskolan för sexåringar mot en ökad betoning av olika pedagogiska moment är naturlig. En integration mellan förskola och lågstadium finner vi därför vara särskilt naturlig för detta år.

En utveckling av förskolan i enlighet med den ovan skisserade, i kombination med de motiv som talar för en obligatorisk deltidsförskola på sikt, gör det nödvändigt att på sikt också ändra det centrala huvudmannaskapet för förskola för sexåringar från socialstyrelsen till skolöverstyrelsen. Härigenom kan man få den samplanering av verksamheten som är nödvändig för att åstadkomma ett smidigt inträde i den reguljära skolan.

På det lokala planet bör kommunerna ges stor frihet att anordna förskola i de former som, inom ramen för den allmänna uppläggningsen och inriktningen, bäst passar de lokala förhållandena.

Samhället bör också i ökad utsträckning erbjuda verksamhet bland barn i något högre åldrar. Låg- och mellanstadiebarnen har ofta stora svårigheter att finna meningsfull sysselsättning efter skolans slut. Samhället bör stimulera olika former av fritidsverksamhet på ett kraftfullt sätt, inte minst inom ideella och religiösa organisationer.

Decentraliserad förskola

Med en integrerad organisation bör möjligheterna vara stora, i jämförelse med andra tänkbara alternativ, att ute i kommunerna inom relativt begränsade geografiska områden finna tillräckligt barnantal för en förskola. De fördelar som den integrerade förskolemodellen inrymmer måste målmedvetet utnyttjas i decentraliserande syfte.

Med hänsyn till de negativa effekterna av den starka koncentration som under senare år ägt rum inom skolväsendet måste med kraft förhindras att förskolan får en ytterligare koncentrationspåspädande utformning.

Möjligheterna till samarbete med lägstadiet bör utnyttjas med avseende på lokaler, personal och andra resurser, i synnerhet i glesbyggda

områden, i syfte att lägga förskola och lågstadium så nära barnens hem som möjligt. Skolskjutsorganisationen bör utvidgas till att omfatta även förskolan. Upprättande av kommunala förskoleplaner måste inbegripa grundliga inventeringar och analyser av bl. a. de alternativa möjligheter till samordning med övrig samhällelig service som kan finnas.

De organisationsformer som utvecklats bl. a. i den pågående försöksverksamheten med olika förskoleformer har inriktats på förhållandena i dels tätorter med stort barnunderlag inom ett begränsat geografiskt område, dels utpräglade glesbygdsområden. I det förra fallet kan pedagogiskt innehåll och föräldrasamarbete sägas ha fått stort spelrum, i det senare fallet ansträngningarna att bevara nedläggningshotade lågstadieskolor. För förskolans utbyggnad måste emellertid i många kommuner andra förhållanden och andra aspekter prägla synen på hur förskoleverksamheten praktiskt bör utformas. Det är angeläget att stora förskoleenheter undviks. Kraven när det gäller lokaler och utrustning måste läggas på en nivå anpassad till förmån för mindre förskoleenheter.

Familjedaghemmen

Familjedaghemmen kommer också fortsättningsvis att ha stor betydelse, framför allt i glesbygder och på orter med ett otillräckligt permanent underlag för heldagsplatser, framhålls det i propositionen. Det måste understrykas att familjedaghemmen också i fortsättningen har en viktig funktion att fylla som komplement till förskolan, även med tanke på barnens skilda behov. Målsättningen för förskolan måste så långt möjligt gälla också för familjedaghemmen och behovet av kvalitetshöjning tillgodoses.

Annan barnverksamhet

Som redovisas i propositionen bedriver en rad organisationer en betydande verksamhet bland sexåringar. Det gäller olika barnorganisationer knutna till studieförbunden, det gäller idrottsrörelsen och friluftsförbundet och det gäller inte minst kyrkans och frikyrkornas barnverksamhet. Denna verksamhet är av mycket stort värde som ett stöd för föräldrarna och komplement till de borgerliga kommunernas barnverksamhet.

Vikten av dessa organisationers barnverksamhet minskar inte när förskolan nu byggs ut. De utgör även nu ett värdefullt komplement till annan barnverksamhet och ett stöd för föräldrarna i deras fostran av barnen.

I de orter där kyrkan, fria samfund eller annan ideell organisation bedriver en särskilt intensiv verksamhet under dagtid bland sexåringar kommer förslagen i den nu föreliggande propositionen att bli starkt hämmande. Särskilt allvarligt är det om verksamheten etablerats som en del av bygdens kulturmönster. Det saknas motiv att hindra en sådan verksamhet, vilken hittills uppfattats positivt såväl av föräldrar och barn

som av samhällsorganen.

En allmän förskola som inte är obligatorisk för barnen får inte innebära att annan barnverksamhet hindras. En allmän förskola bör ge utrymme för barnverksamhet av den typ som t. ex. kyrkan och samfunden bedriver.

En för alla parter bra lösning på detta problem måste vara att finna positiva samarbetsformer mellan kyrkan, frikyrkorna, ideella organisationer och den borgerliga kommunen när det gäller förskoleverksamheten. På det lokala planet bör stor frihet finnas att diskutera fram lämpliga lösningar, innebärande t. ex. att kyrkan bereds möjlighet att aktivt delta i den förskoleverksamhet som når alla barn.

Statsbidrag

Det är märkligt att Kungl. Maj:ts planering av förslag till riksdagen är så kortsiktig att riksdagen inte hinner ta ställning till ett förslag innan förändring sker. Förslagen till statsbidrag, som finns refererade i propositionen 1973:136, förändras i väsentliga avseenden genom propositionen 1973:165.

Det är beklagligt att riksdagen inte i detta sammanhang får tillfälle att ta ställning till kostnadsfördelningen mellan stat och kommun i fråga om förskoleverksamheten. Vi förutsätter att staten måste ta på sig ett dominerande ansvar för förskolekostnaderna. Riksdagen bör nu fatta principbeslut om att skjutsverksamheten för förskolebarnen skall vara statsbidragsberättigad. På sikt bör förskolan få statsbidrag i samma utsträckning som grundskolan.

Med hänvisning till ovanstående hemställas

att riksdagen beslutar

1. att hos Kungl. Maj:t begära initiativ till en brett upplagd försöksverksamhet med föräldrautbildning,
2. att uttala att riksdagen snarast möjligt skall beredas tillfälle att ta ställning till förslag om allmänna målsättningar för den fortsatta förskoleverksamheten,
3. att ge Kungl. Maj:t till känna vad som i motionen anförts beträffande förskoleverksamhetens framtida utveckling i innehållsmässigt och organisatoriskt avseende,
4. att i förskolelagen klart skall anges att barn som har särskilda behov och barn som vistas på sjukhus, barnhem eller annan anstalt skall beredas förskoleplats respektive skall få tillfälle att delta i verksamhet motsvarande förskola,
5. att syskongrupp skall omfatta högst 15 barn och att överinskrivning därutöver om särskilda skäl finns må kunna medges,
6. att uttala att då integration av barn med särskilda behov påkallar detta antalet barn i förskolegrupp skall sättas ner eller personalförstärkningar ske på annat sätt,
7. att hos Kungl. Maj:t begära att förslag skyndsamt utarbetas

till samlad plan för hur tillgången på personalresurser snabbt skall förbättras,

8. att hos Kungl. Maj:t begära att socialstyrelsen och skolöverstyrelsen ges i uppdrag att i samarbete med Kommunförbundet utarbeta anvisningar för samverkansformer mellan de sociala och pedagogiska sektorerna på det lokala planet i enlighet med vad som anförts i motionen,
9. att hos Kungl. Maj:t begära initiativ till att barn på läg- och mellanstadiet skall kunna erbjudas en meningsfull fritidsaktivitet,
10. att uttala att familjedaghemmen också i fortsättningen har en viktig funktion från barnets synpunkt och bör bli föremål för kvalitetshöjande åtgärder,
11. att ge Kungl. Maj:t till känna vad som i motionen anförts beträffande kyrkans, samfundens och de ideella organisationernas möjlighet att bedriva barnverksamhet,
12. att fatta principbeslut om att skjutsverksamheten för förskolan skall vara statsbidragsberättigad.

Stockholm den 30 oktober 1973

THORBJÖRN FÄLLDIN (c)

JOHANNES ANTONSSON (c)

BERTIL JONASSON (c)

ELVY OLSSON (c)

i Hölö

FRITZ BÖRJESSON (c)

i Glömminge

TORSTEN BENGTSO (c)

i Jönköping

LENNART MATTSSON (c)

i Lane-Herrestad

KARIN SÖDER (c)

ROBERT DOCKERED (c)

RUNE GUSTAVSSON (c)

i Alvesta

ANNA-LISA NILSSON (c)

i Kristianstad

JAN-IVAN NILSSON (c)

i Tvärålund